

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
THE RELATIONSHIP BETWEEN ADMINISTRATORS' ACADEMIC LEADERSHIP AND
BEING SCHOOL LEARNING ORGANIZATION UNDER KHON KAEN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

กัญชลิกา กัลยา¹, อาคม อึ้งพวง²

Kanchalika Kanlaya¹, Arkom Eungpuang²

^{1,2} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2} Education Administration Department, Faculty of Education, Northeastern University

e-mail: chalika137@gmail.com

Received: April 22, 2024 Reviewed: May 4, 2024 Revised: May 9, 2024 Accepted: May 13, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาและ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 จำนวน 320 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนผู้บริหารและครู ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 38 คน และครู จำนวน 282 คน รวม 320 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติการณ์มากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}=4.73, S.D.=0.34$) รองลงมาคือ ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ ($\bar{X}=4.65, S.D.=0.45$) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติการณ์ต่ำที่สุด คือ ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}=4.57, S.D.=0.48$)

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² อาจารย์สังกัดสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.34) รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{X}=4.64$, S.D.=0.39) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.44)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ องค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study academic leadership of school administrators, 2) to study being learning organization of schools and 3) to study the relationship between academic leadership of administrators and being learning organization of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1. The sample size in this research was determined from Taro Yamane's formula at level of sampling error of 0.05 using simple random sampling method in proportion to the number of administrators and teachers. The sample group consisted of 38 administrators and 282 teachers, with the total number of 320 people. The instrument used to collect data was a 5-level estimation scale questionnaire with reliability of the entire questionnaire at 0.98. The statistics used in data analysis comprised percentage, frequency, mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient.

The results of the research found that:

1. Academic leadership of administrators and being learning organization of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, in overall, was rated at the highest level, when considering each aspect, it was found that the aspect with the most practice was the aspect of school's curriculum development ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.34), followed by the aspect of creating atmosphere for supporting academic work ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.45), the aspect with the lowest practice was school's educational quality evaluation ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.48).

2. Being learning organization of educational institutions of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, in overall, was rated at the highest level, when considering each aspect, it was found that the aspect with the most practice was the aspect

of personal mastery ($\bar{X}$ = 4.67, S. D. = 0.34), followed by the aspect of shared vision ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.39), the aspect with the lowest practice was team learning ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.44).

3. Being learning organization of educational institutions of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, in overall, was rated at the highest level, when considering each aspect, it was found that the aspect with the most practice was the aspect of personal mastery, followed by the aspect of shared vision, the aspect with the lowest practice was team learning.

Keywords: Academic Leadership, Being Learning Organization, School Administrators

บทนำ

โลกมีการเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งหลายอย่างอย่างรวดเร็วมาก ตั้งแต่เรื่องของการปฏิวัติเทคโนโลยี ดิจิตอล (Digital Disruption) ไปจนถึงเรื่องของการปฏิวัติอาชีพ (Career Disruption) หลายสิ่งหลายอย่าง ทำให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนไปเพื่อก้าวให้ทันโลกที่เปลี่ยนแปลง รวมไปถึงเรื่องการศึกษาที่เริ่มปรับเปลี่ยนรูปแบบตลอดจนมีสาขาวิชาใหม่ๆ ที่น่าสนใจผุดขึ้นมามากมาย แม้แต่องค์กรเองก็ต้องปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงแรงงานทั้งหลายที่ต้องพัฒนาตัวเองให้ก้าวทันความก้าวหน้าด้วย หลายประเทศเริ่มมีการส่งเสริมการศึกษาในการเตรียมความพร้อม เพื่อพัฒนาประชากรให้เหมาะสมสำหรับโลกในยุคใหม่ ไปจนถึงพัฒนาศักยภาพประชากรและแรงงานให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงนี้ด้วย การศึกษาทำให้นักศึกษามีองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ อยู่ในตัว และทำให้กลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถ ตลอดจนมีศักยภาพในการปฏิบัติงานใดๆ ซึ่งจะทำให้การทำงานราบรื่นไม่มีปัญหา และในขณะเดียวกันหากพัฒนาการศึกษาให้เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ก็จะช่วยพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นได้หรือเกิดการปรับเปลี่ยน เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงแก้ไข ปัญหาให้หมดไปทำให้การทำงานดียิ่งขึ้น ทำให้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) โดยมีวิสัยทัศน์ประเทศไทย คือ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ซึ่งจะสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ถือว่ามีความสำคัญต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพราะผู้บริหารเป็นผู้ขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุไปสู่เป้าหมาย โดยผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ให้บุคลากรมีแนวทาง

ในการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน (Krug, 1992) ภาวะผู้นำทางวิชาการของสถานศึกษา คือ ความใส่ใจอย่างมากของผู้บริหารโดยเฉพาะผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนต่อพฤติกรรมของครูที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่มีผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียน มุ่งเน้นที่พฤติกรรมของครูซึ่งจะช่วยเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการใส่ใจกับสภาพอื่นๆขององค์กร เช่น วัฒนธรรมของเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งผู้นำเชื่อว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนและครู การนิยามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน การจัดทำพันธกิจของโรงเรียน การจัดทำเป้าหมายโดยรวมของโรงเรียนการบริหารจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมบรรยากาศของโรงเรียน การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การนิเทศและประเมินครู การประสานงานโครงการการพัฒนาบุคลากร และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้บริหารโรงเรียน และเพื่อนครูกับนักเรียนและชุมชน เป็นศิลปะและความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อนำผู้ร่วมงานคือครูให้มีความร่วมมือปฏิบัติงานไปสู่ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน (ไชยา ภาวะบุตร, 2565)

องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการในการทำงานขององค์กรในด้านต่างๆ ดีขึ้น ในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่หลายองค์กรต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างในการทำงาน มีการวางแผนในการนำองค์กรท่ามกลางสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการทำงาน และบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ เพราะในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ภายใต้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้องค์กรมีความท้าทายทั้งในด้านการปฏิบัติงานของบุคลากร และความคาดหวังของผู้รับบริการที่เพิ่มสูงขึ้น จึงต้องมีการกระบวนการส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความรู้ในการทำงานและพัฒนาตนเองเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรให้เกิดการปรับเปลี่ยน ค้นหาวิธีการใหม่ๆ ทำให้งานมีประสิทธิภาพประสิทธิผลที่ดีขึ้นอยู่เสมอ (สุชาติ รักเอก, 2565) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา คือ องค์กรที่พัฒนาตนเองและผู้อื่นตลอดเวลา ขยายขอบเขตความสามารถของตนอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับบุคคล และระดับองค์กรเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่บุคคลในระดับต่างๆ อำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความตื่นตัวและพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในองค์กรให้เกิดจิตวิญญาณร่วมกัน ใช้ความรู้เป็นเครื่องมือตรวจสอบปรับปรุงอยู่เสมอ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ เป็นองค์กรที่มีความคิดใหม่ๆ ได้รับการยอมรับ และเอาใจใส่ มีการแบ่งปัน ถ่ายทอดความรู้กันเป็นเครือข่าย เป็นองค์กรที่ได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเรียนรู้ไปด้วยกันทั้งองค์กร วิธีแห่งการพัฒนาที่มีความยั่งยืน และเปี่ยมไปด้วยจิตสำนึกที่ดีของบุคลากรทั่วทั้งองค์กร ทำให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ใน 5 องค์ประกอบ คือ การเป็นบุคคลที่รอบรู้ การมีต้นแบบทางความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเรียนรู้ของทีม และการคิดอย่างเป็นระบบ (Senge, 1990)

จากหลักการและเหตุผลที่กล่าวมานั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรอบรู้ทางวิชาการเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนโดยตรง ถ้าหากผู้บริหารสถานศึกษา

มิได้แสดงบทบาทของตนอย่างเหมาะสม ความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาก็จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานับเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียน รวมถึงเป็นการเสริมสร้างกำลังใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษาให้รู้สึกเชื่อมั่นและไว้วางใจในการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆของสถานศึกษา และสามารถปรับเปลี่ยนบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อเสริมสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ความสามารถ ทักษะกระบวนการและเทคนิค เพื่อสามารถนำพาให้การปฏิบัติงานวิชาการประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างความสามารถในการพัฒนาองค์กรให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างมาก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ คือ องค์กรชั้นนำ ที่จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความเสมอภาคด้านโอกาสและคุณภาพ มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีวัฒนธรรมองค์กร คือ วัฒนธรรมการทำงานที่ผูกพัน กระตือรือร้น ร่วมมือ สร้างสรรค์ พัฒนางานรวดเร็ว แม่นยำ เปี่ยมคุณธรรมจริยธรรม แต่ยังคงขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการจัดการความรู้ การเพิ่มบทบาทให้กับบุคลากร การปรับเปลี่ยนองค์กร รวมถึงพลวัตแห่งการเรียนรู้ อาทิเช่น ระบบสำรวจแนวความสามารถพิเศษด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้โรงเรียนดำเนินการไม่เสถียรขาดประสิทธิภาพ มีปัญหาในการใช้งานมาก ทำให้ครูผู้รับผิดชอบมีความยากลำบากในการปฏิบัติงาน และไม่สามารถนำผลการติดตามมาสรุปเป็นสารสนเทศและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2566) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของไชยา ภาวะบุตร (2565) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ 4) การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ 5) การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และ 6) การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศึกษาตามแนวคิดของ Senge (1990) มี 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) การเป็นบุคคลที่รอบรู้ 2) การมีแบบแผนทางความคิด 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) การเรียนรู้ของทีม และ 5) การคิดอย่างเป็นระบบ

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และสถานศึกษาให้ก้าวเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนสถานศึกษาและช่วยพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

สมมุติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้วิจัย ได้ศึกษาและใช้กรอบแนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของไชยา ภาวะบุตร (2565) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ 4) การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ 5) การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และ 6) การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และใช้กรอบแนวคิด เกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศึกษาตามแนวคิดของ Senge (1990) มี 5 องค์ประกอบดังนี้ 1)การเป็นบุคคลที่รอบรู้ 2) การมีแบบแผนทางความคิด 3)การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4)การเรียนรู้ของทีม และ 5) การคิดอย่างเป็นระบบสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังแผนภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

1. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
2. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
3. การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ
4. การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ
5. การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ
6. การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ตัวแปรตาม

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

1. การเป็นบุคคลที่รอบรู้
2. การมีแบบแผนทางความคิด
3. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน
4. การเรียนรู้ของทีม
5. การคิดอย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต จำนวน 320 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรทาโรยามเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 และวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนผู้บริหารและครูได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร จำนวน 38 คน ครูผู้สอนจำนวน 282 คน รวมเป็น 320 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert มีจำนวน 35 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert มีจำนวน 34 ข้อ หากคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า IOC ของข้อคำถามทุกข้อเท่ากับ 1.00 และทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีข้อคำถาม 35 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และ การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามีข้อคำถาม 34 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยใช้วิธีสหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.02 ขึ้นไปปรากฏว่าข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกตามตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าอำนาจจำแนกค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อคำถามรายด้าน	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ค่าความเชื่อมั่น (α)
1. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	0.665 – 0.789	0.972
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	0.281 – 0.682	0.972
3. ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ	0.558 – 0.811	0.972
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ	0.560 – 0.766	0.972
5. ด้านการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ	0.652 – 0.811	0.972
6. ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	0.619 – 0.818	0.971

ตารางที่ 2 ค่าอำนาจจำแนกค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

ข้อคำถามรายด้าน	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ค่าความเชื่อมั่น (α)
1. ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้	0.249 – 0.731	0.972
2. ด้านการมีแบบแผนทางความคิด	0.658 – 0.813	0.971
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	0.660 – 0.844	0.971
4. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	0.578 – 0.766	0.971
5. ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ	0.668 – 0.821	0.971

นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและวิเคราะห์หาคุณภาพเรียบร้อยแล้วนำไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการการวิเคราะห์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	อันดับ
1. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	4.60	0.50	มากที่สุด	4
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.73	0.34	มากที่สุด	1
3. ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ	4.65	0.45	มากที่สุด	2
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ	4.60	0.43	มากที่สุด	5
5. ด้านการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ	4.62	0.49	มากที่สุด	3
6. ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	4.57	0.48	มากที่สุด	6
รวม	4.62	0.40	มากที่สุด	

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.40) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.34) รองลงมาคือ ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.45) และด้านการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.49) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.48)

2. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	อันดับ
1. ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้	4.67	0.34	มากที่สุด	1
2. ด้านการมีแบบแผนทางความคิด	4.60	0.48	มากที่สุด	4
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.64	0.39	มากที่สุด	2
4. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.57	0.44	มากที่สุด	5
5. ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ	4.61	0.46	มากที่สุด	3
รวม	4.62	0.37	มากที่สุด	

จากตาราง 2 พบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.37) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.34) รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.64$, S.D.=0.39) และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$, S.D.=0.46) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.44)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X) กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา (Y) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตัวแปร	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y
X1	0.635**	0.616**	0.544**	0.567**	0.611**	0.668**
X2	0.585**	0.563**	0.556**	0.605**	0.632**	0.662**
X3	0.692**	0.736**	0.742**	0.669**	0.773**	0.814**
X4	0.754**	0.535**	0.586**	0.683**	0.708**	0.729**
X5	0.613**	0.635**	0.652**	0.642**	0.685**	0.727**
X6	0.781**	0.615**	0.599**	0.560**	0.683**	0.722**
X	0.763**	0.696**	0.691**	0.697**	0.767**	0.811**

**แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมพบว่า มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก อยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.811$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในแต่ละด้าน (X1, X2, X3, X4, X5, X6) กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา (Y) พบว่า ตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ (X3) กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.814$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ (X4) กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r=0.729$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X2) กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r=0.662$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและร่วมกันจัดโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษา ความสำคัญในการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ทุกกลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ สืบทอง (2564) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติการสูงสุด คือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ คือ องค์กรชั้นนำที่จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความเสมอภาคด้านโอกาสและคุณภาพ มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีวัฒนธรรมองค์กร คือ วัฒนธรรมการทำงานที่ผูกพัน กระตือรือร้น ร่วมมือ สร้างสรรค์ พัฒนางานรวดเร็ว แม่นยำ เปี่ยมคุณธรรมจริยธรรม แต่ยังคงขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการจัดการความรู้ การเพิ่มบทบาทให้กับบุคลากร การปรับเปลี่ยนองค์กร รวมถึงพลวัตแห่งการเรียนรู้ ตามแนวนโยบายของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จึงมีการเพิ่มความสามารถส่วนบุคคล เพื่อพัฒนาไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ในการสร้างสิ่งแวดล้อมขององค์กร มีการพัฒนาตนเองกระตือรือร้น กระตุ้นให้บุคลากรได้พัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงขึ้น สนใจเรียนรู้ตลอดเวลา ขยายขีดความสามารถในการทำงานให้เชี่ยวชาญ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระตุ้นให้บุคลากรได้พัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงขึ้น มีการฝึกฝนตนเองให้เป็นคนใฝ่เรียนอยู่ตลอดเวลา องค์กรนั้นก็จะเกิดการเรียนรู้ขึ้นทุกวันและในที่สุดก็จะประสบผลสำเร็จ เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ในองค์กร จัดการกับปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกฤตา วัฒนเกษมสกุล (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3

ผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชพล ธรรมมา (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ซึ่งพบว่าการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก อยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารให้ความสำคัญด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ โดยการสร้างบรรยากาศให้ครูและบุคลากรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เปิดใจกว้าง และยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน รวมทั้งมีการพัฒนาอาคารสถานที่และจัดสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูและนักเรียน ให้เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ เพื่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกฤตา วัฒนเกษมสกุล (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชพล ธรรมมา (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ สืบทอง (2564) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณา เฟื่องฟู (2558) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีการปฏิบัติการต่ำที่สุด ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดทำแผนในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการจัดการเรียนการสอน เพื่อชี้แจงถึงจุดเด่นจุดด้อย แล้วนำไปพัฒนาการเรียนการสอน

1.2 จากการศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ด้านการเรียนรู้เป็นทีม มีการปฏิบัติการต่ำที่สุด ดังนั้นสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรเปิดใจยอมรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานซึ่งกันและกันให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเกิดการยอมรับในความคิดเห็นต่างและยอมรับในความหลากหลายทางความคิด รวมถึงการสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกัน มีความรักสามัคคีกันให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

1.3 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่าตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ โดยการสร้างบรรยากาศให้ครูและบุคลากรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เปิดใจกว้าง และยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน รวมทั้งมีการพัฒนาอาคารสถานที่และจัดสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูและนักเรียน ให้เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ เพื่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จากโรงเรียนที่มีผลงานปฏิบัติที่เป็นเลิศทางวิชาการ (Best Practice)

2.2 ควรมีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างให้เกิดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.3 ควรมีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

เอกสารอ้างอิง

ซัฟพล ธรรมมา. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไชยา ภาวะบุตร. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วรรณณา เฟื่องฟู. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2566). **แผนปฏิบัติการประจำปี 2566.**

ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). **ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี**

(พ.ศ. 2561-2580) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ

ยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2560 - 2579.**

กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

สุกฤตา วัฒนเกษมสกุล. (2562). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา**

กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษายะลาเขต 3. [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สุชาดา รักอก. (2565). **แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย.**

[การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุชาติ สืบทอง. (2564). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กร**

แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4.

[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

Krug, R.E. (1992). **Leadership and performance beyond expectations.** New York: Free

Press.

Senge, P. M. (1990). **The fifth discipline: the art and practice of the learning**

organization. New York: Doubleday.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics. An introductory Analysis** (3rd ed.). New York: Harper and

Row Publication.

